

SUNA'NIN KIZLARI

ŞEHİR
DİJİTALİTİFİ

UÇAN SÜPÜRGE
KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ

kız.
çocuk
odaklı
tasarım.

Kız Çocuk Odaklı Programlama

hayata destek

büro hümanist

Koruncuk
El ver, hayata tutun!

PERGEL
The Art of Learning Center

PERA MÜZESİ

İÜSTGM
Association of Civil Society Development Center

PROGRAM

Neden programları kız çocuklarını gözeterek tasarlamalıyız?

Programlamada insan hakları temelli yaklaşım¹ insan hakları standartlarının yani her insanın evrensel, bütünsel, devredilemez, vazgeçilemez hak ve özgürlüklerini her zaman odağa almayı, bunlara bilinçli ve sistematik olarak dikkat etmeyi sağlar. Böylelikle sadece sonuçlara veya yürütülecek çalışmalar sonrası elde edilen çıktılara değil sürece de önem ve değer vermeyi gerektirir. Farkındalık artırıcı bir etkinlik yaparken veya bir seminer düzenlerken nasıl bir içerik hazırlanacağına ayrılan zaman ve kaynak kadar, bu etkinliğe karar verme aşamasında potansiyel faydalanıcıların fikirlerinden yararlanılması, katkılarının alınması veya erişilebilirliğin yani “kimseyi dışarıda bırakmama” ilkesini hayata geçirmek için ihtiyaçların belirlenmesi için gösterilen özen de gereklidir. Nihai amaç, çocukların insan haklarına erişebilmesi ve bu hakların hayata geçmesi için elverişli ortamı sağlamaktır.

Kurumsal politikalarımızı, programlarımızı, mekânlarımızı daha oluşturma veya düzenleme aşamasında **“kız çocukların daha iyi ve güvende hissetmesine nasıl katkı sağlayacağını”** düşünmek kapsayıcı olmayı sağlar. Unutmamalı ki kurumsal işleyişimiz, kullandığımız mekânlar, yürüttüğümüz program, koyduğumuz hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için gerçekleştirdiğimiz faaliyetler nedeniyle bize ulaşan, temas kurduğumuz çocuklar öngörülen veya öngörülmeleyen deneyimler yaşayacak. Çocuklar için fayda yaratmanın yanı sıra çocukların sırf faaliyetlerimize dahil oldukları için veya faaliyeti gerçekleştirdiğimiz mekânda buldukları veya mekâna ulaştıkları için herhangi bir zarar görmemesini güvence altına almalıyız. Kız çocukların özgün koşullarını, ihtiyaçlarını ve beklentilerini hesaba katmalıyız. Riskleri belirlemeli ve bu riskleri nasıl önleyebileceğimizi düşünmeliyiz. Böylelikle farklı özellikleri, aidiyetleri, ihtiyaç ve beklentileri olan kız çocuklar programımıza dahil olarak yapabilirliklere sahip olabilir.

¹Human Rights-Based Approach to Programming yani Programlamada İnsan Hakları Temelli Yaklaşımına dair detaylı bilgi için UNFPA (2010) [A Human Rights-Based Approach to Programming](#), HRBA Checklist of Questions, UNSDG Human Rights Working Group (2012) [Human Rights-Based Approach to Development Programming](#), UNESCO, [Human Rights-Based Approach to Programming](#), Türkiye Avrupa Vakfı (2016) [Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Programlama ve Hizmet Sunumu](#), [Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Yaklaşım: Kavramsal Çerçeve ve En İyi Uygulama Örnekleri](#), Sivil Alan-Civic Space (2021) [Hak Temelli Yaklaşımın Ana Akımlaşırılması Kılavuzu](#), Türkiye Belediyeler Birliği ve UNICEF (2020) [Belediyeler İçin Çocuk Hakları Temelli Programlama Kılavuzu](#).

Kız çocuk odaklı program tasarımının yaklaşık üç ila beş ay süren iki aşaması vardır:

Hazırlık: Durum ve İhtiyaç Tespiti

5 ila 8 hafta Her yıl sonu veya başında Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi)

Her kuruluşun bir misyonu, yani gerçekleştirmek istediği temel hedefi ve bu hedefe ulaşmak için yürüttüğü çalışmalar vardır. Bu çalışmalar, misyonu başarıyla tamamlamak için belirlenen vizyon kapsamında yapılır. Misyonu "kurumsal kimlik", yani kurum/kuruluşun varlık nedeni, kişiliği, vizyonu ise "canlandırma/tasarım", yani kuruluşun varmak istediği yer/nokta/durum olarak görebiliriz.² Program ise bu vizyona nasıl varılacağına dair bir nevi yol haritasıdır.

²Gürçan Banger (2011) [Sivil Toplum Örgütleri İçin Yönetişim Rehberi](#). STGM Murat Ünal, Zeliha Silleli Ünal (2015) [Proje Yönetiminde Paydaş İlişkilerinin Rolü ve Önemi](#). Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 4, Sayfa 90-103.

Amaç, şu sorulara yanıt bulmaktır:

Ne yapmak istiyoruz? + Neredeyiz-----> Nereye varmak istiyoruz?

Bu aşamada mevcut durum değerlendirmesi yapılarak hedeflere, beklentilere, eldeki kaynaklara, ihtiyaçlara ve bunların nasıl kullanılacağına bakılır. Hazırlık aşamasında kuruluşunuzun yapabilirliklerini ve kuruluşunuza uygun yol haritasını gerçekçi ve katılımcı bir şekilde geliştirebilmek için yaklaşık 1,5 aylık bir süreç hedeflenir. İhtiyaca göre bu süre uzatılıp kısaltılabilir.

1. Adım: Çalışma Grubu Oluşturma
2. Adım: Durum Tespiti
3. Adım: Kapasite ve Boşluk Analizi
4. Adım: Paydaş Haritalama

DİKKAT! Başlamadan önce kuruluşunuzda çalışan/bulunan kişilerin erişebileceği dijital bir ortamda ortak bir klasör oluşturmak tüm süreci birlikte, katılımcı bir şekilde yürütebilmek ve takip edebilmek için önemlidir.

1. Adım: Çalışma Grubu Oluşturma

1 ila 2 hafta Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi) Yönetim

Kuruluşunuzun insan kaynağı sayısal olarak ne büyüklükte veya çeşitlilikte olursa olsun program tasarımının çekirdek bir ekip tarafından koordine ve takip edilmesi verimli ve etkili çalışmayı sağlaması açısından önemlidir. Bunun için bir çalışma grubu (çalışma komisyonu adını da verebilirsiniz) kurmak ve kuruluşunuzdaki herkesin (yönetimden çalışanlara, gönüllülere) bu görev dağılımına dair bilgilendirilmesi önemlidir. Çalışma grubuna girmek, yetkinliğe ve gönüllü olmaya göre değerlendirilmelidir. Gerektiğinde, ihtiyaca göre ekip üyelerinin sayısı artırılabilir.

Çalışma grubunu oluşturduktan sonra görev dağılımı ve iş planı/takvimi hazırlayarak bunu kuruluş içinde duyurmayı unutmayın!

ÖRNEK: Görev Dağılımı - İş Planı

		DURUM VE İHTİYAÇ TESPİTİ		
		1. AŞAMA	2. AŞAMA	3. AŞAMA
	Sorumlu	Ayşe-Canan	Melike-Ahmet	Melis-Uğur
	Görev	Durum tespiti görüşmeleri	Paydaş Haritalama	Boşluk Analizi için görüşmeler
	Durum	Tamamlandı	Ertelendi	Başlandı

2. Adım: Durum Tespiti

1 ila 2 hafta

Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi)

Çalışma grubu

Öncelikle nerede olduğunuza bir bakın. Durum tespiti, kuruluş olarak geçmişte deneyimlenenle biriken bilgi, beceri ve kaynaklar ışığında, bulunulan andaki koşulları ve ihtiyaçları belirlemeyi sağlar. Hazırlık aşamasının mümkün olan en üst düzeyde katılımcı ve demokratik bir şekilde yürütülmesi, nihai hedef olan kız çocuk odaklı programın kuruluş içinde sahiplenilmesi ve etkili bir şekilde uygulanması için elzemdir. Durum tespiti sadece görev gücünün iş yükü olarak kalırsa gerçekçi bulgulara ulaşılamaz. Doğru olmayan tespit bizi yanlış teşhise, dolayısıyla işe yaramayan tedaviye götürür. Zaman, finansal kaynak ve insan emeği kaybına neden olur. Kurumsal durum tespitini yapmak için yönetim, çalışanlar, gönüllülerle aşağıdaki sorular üzerine birlikte tartışma yürütebilir veya bireysel ya da grup halinde görüşmeler yaparak notlarınızı birleştirebilirsiniz:

ÖRNEK SORULAR

- Kuruluşunuz, kız çocuklara ayrıca odaklanmanın önemli olduğunu gösteren hangi verileri kullanıyor?
  - 1.1. Bu verileri nasıl, ne zaman topluyorsunuz?
  - 1.2. Mevcut verileri kullanıyorsanız verilerin kaynağı nedir? (Hangi kurum-kuruluş olduğu, tarihi ve kapsamı)
  - 1.3. ....
- Hedef kitlenizdeki kız çocukların ihtiyaçları ve onları destekleyici yöntemler, koşullar veya çözümler nedir?
  - 2.1. Bunları kimlerle görüşerek öğreniyorsunuz/öğrendiniz?
  - 2.2. ....
- Kuruluşunuz özellikle kız çocuklara benzersiz bir hizmet sunumu için hâlihazırda ne yapıyor? Ne zaman yapıyor?
  - 3.1. Neleri yapmak istediğiniz halde yapamıyorsunuz?
  - 3.2. Neden yapamıyorsunuz?
- Hangi kız çocuklar (yaş-koşullar-profil) sunduğunuz bu hizmetlerden yararlanıyor?
  - 4.1. Hangi kız çocuklara ulaşamıyorsunuz?
  - 4.2. Ulaşılamayan kız çocukları nerede? Neden ulaşamıyorsunuz?
  - 4.3. Bu kız çocuklara ulaşmak için ihtiyaçlarınız neler?
  - 4.4. ....
- Ekibin çocuklarla çalışma yetkinliği ve kapasitesi nedir?
  - 5.1. Geliştirilmesi gereken beceriler var mı?
  - 5.2. Kız çocuklar özelinde çalışma deneyimi, bilgi ve beceri düzeyi nedir?
- Kız çocuklara yönelik programlarınızın hedefleri ve sonuçları nelerdir?
- Daha etkili ve sürdürülebilir programlar için hangi uzmanlığa veya kaynaklara ihtiyacınız var?
- .....

DİKKAT! Durum tespitinde kuruluş içi katılımcı bir süreç işletilmesinin yanı sıra hedef kitlenizdeki veya faydalanıcı hem oğlan hem de kız çocukların görüşlerinin alınması, yani anlamlı bir **çocuk katılımının** sağlanması da kritiktir.

Zamanı ve emeği verimli kullanmak için gerekirse görüşmeleri eşzamanlı yapabilirsiniz. KVKK kurallarına uygun olarak, görüştüğünüz her kişiden sözlü ve yazılı onay alarak ses

kaydı almayı veya not tutmayı unutmayın! Daha sonra ses kaydı deşifrelerini ve notlarınızı bir araya gelerek değerlendirmek, ortak bir nota dönüştürerek arşivlemek hem görev gücü hem kuruluş için iyi bir bellek oluşmasını sağlayacaktır.

Kuruluşunuzun durumunu değerlendirmek kadar hedef kitleniz veya faydalanıcınız olan çocukların ve hatta yetişkinlerin (ebeveynleri, akrabaları veya genç kardeşleri, öğretmenleri vb) mevcut durumuna dair ayrıştırmış bilgileri araştırmak, derlemek, toplamak da önemli ve gereklidir. Bunun için bu rehberin giriş bölümünde yer alan **İHTİYAÇ BELİRLEME LİSTESİ** içerisindeki sorulardan da yararlanabilirsiniz.

ÖRNEK: Kız Çocuklara Erişim/Temas Tablosu

Erişim Çok 😊 Kısmen 😐 Asla 😞 Dahiliyet Çok ☀️ Kısmen 🌤️ Asla ☁️

	YAŞ				KONUM			ZAMAN		DURUM		
	6-10 yaş	10-12 yaş	12-14 yaş	14-17 yaş	Mahalle içinde	Komşu mahalle	İl içinden	Hafta-içi okuldan sonra	Haftasonu gündüz	Engelli	Göçmen	Roman
ERİŞİM												
DAHİLİYET												

3. Adım: Kapasite ve Boşluk Analizi

🕒 1 ila 2 hafta 🗣️ Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi) 👥 Çalışma grubu

Kapasite ve boşluk analizi, bir taraftan kuruluşun güçlü ve geliştirilmek istenen zayıf yanlarını ortaya koyarken diğer yandan karşımıza çıkan/çıkabilecek fırsatları ve tehditleri belirlemeyi sağlar. Bunu bir **öz değerlendirme** olarak görmek, yani samimi olmak kritiktir. Durum tespiti aşamasında da belirttiğimiz üzere doğru teşhis bizi doğru tedaviyi tespiti götürür; zaman, emek ve para kaybını önler.

ÖRNEK: Boşluk Analizi

ÖRNEK: Kapasite Analizi

Durum tespiti (Dahiliyet 2) için önerilen soruların her biri boşluk analizinde "hedeflenen vs. mevcut durum" olarak yerleştirilip boşluk ve kapasite analizine tabi tutulabilir. Bu bir sonraki adım olan programlama için hedef belirlemeye ön hazırlık olacaktır.

4. Adım: Paydaş Haritalama

🕒 2 hafta 🗣️ Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi) 👥 Çalışma grubu

Tasarım odaklı düşünme (design thinking) gelişmeye, yenilenmeye, tekrar tekrar düşünerek programı geliştirmeye açık olmayı gerektirir. Bu nedenle yol haritasında ilerlerken kimlerle yol arkadaşlığı yapacağınızı, destekçilerinizin kimler olabileceğini, risk oluşturabilecek veya fırsat sağlayacak ilişkileri önceden belirlemek faydalı olacaktır. Sorumluluğu, uzmanlığı olan veya destekleyici paydaşları, bu paydaşların konuya etki ve ilgisiyle sizinle etkileşim düzeyini belirleyerek hangi paydaşları sürece katmak zorunda olduğunuzu veya katabileceğinizi çıkarabilirsiniz.

Kız çocukların ihtiyaçları ve onları destekleyici yöntemler veya koşullara dair bilgisi ve deneyimi olan veya özellikle kız çocuklara benzersiz bir hizmet sunumu yapan farklı paydaşlarla görüşmek fikirlerin zenginleşmesi açısından önemlidir. Paydaşların hepsiyle ilişki kurmanın mümkün olmadığı durumlarda dahi, fikirlerinden ve deneyimlerinden beslenmek programın yaratıcılığını ve uygulanabilirliğini güçlendirir.

Daha önce birlikte çalışmaya yürüttüğünüz kurumlar/kuruluşlar, fon verenler, yerel yönetimler gibi fikrini alacağınız uzmanlar, akademisyenler ya da gönüllü ağıınızda bulunan kişiler programın hayata geçmesinde size destek olabilir. Bu tanıdıklarınızın yanı sıra kimlere ihtiyaç duyabileceğinizi belirleyerek kişi ve kurum listesi çıkarabilirsiniz. Bunu yaparken kuruluş olarak elinizde olan iletişim listeleri dışında internet taraması, telefon veya zoom vb araçlarla çevrimiçi görüşmeler, alanyazın incelemesi, irtibatta olduğunuz kurum veya kişilere sorarak referans isteme gibi farklı yöntemler kullanabilirsiniz.

ÖRNEK: Paydaş Listesi

Hedefi kız çocuklar

- Koruncuk Vakfı
- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
- Suna İnan Kıraç Vakfı - Suna'nın Kızları
- Aydın Doğan Vakfı

Kız çocuklarla da çalışıyor

- Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği
- Büyükşehir Belediyesi
- Roots and Shoots Türkiye
- Hayata Destek Derneği

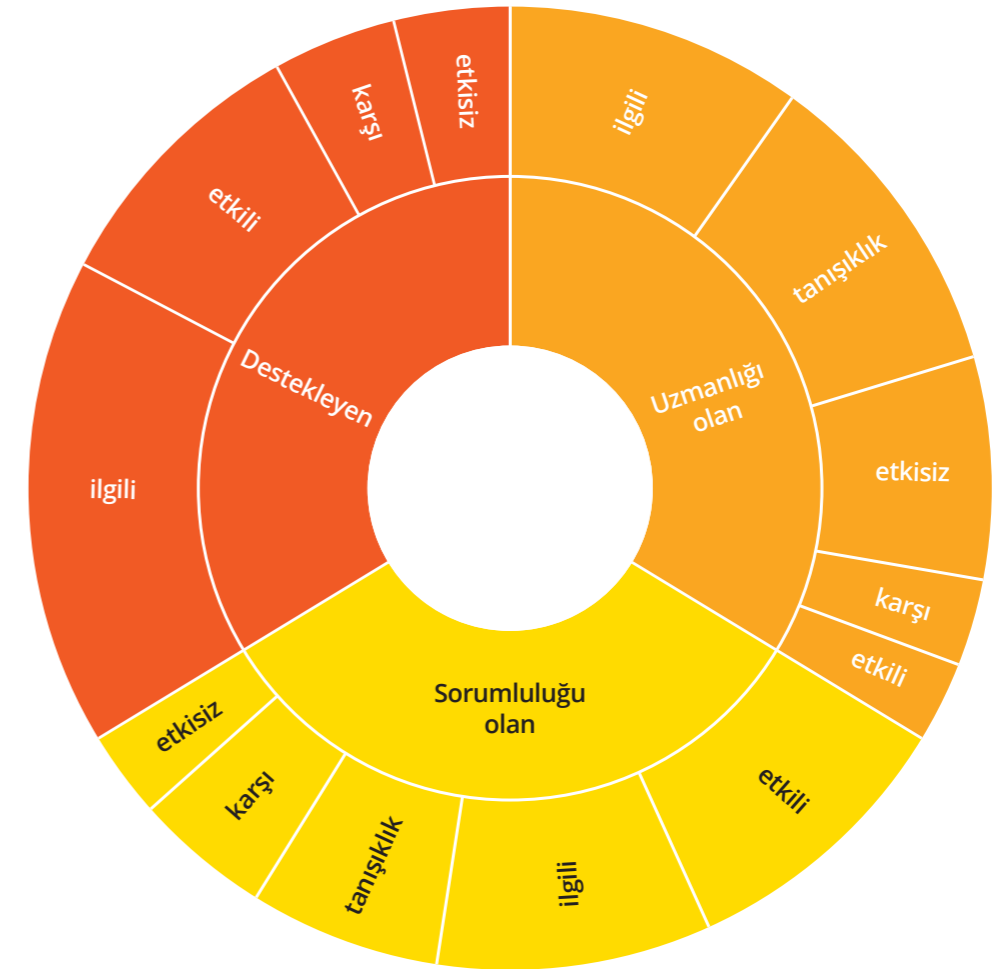
Çocuk hakları özelinde çalışıyor

- Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi
- IChild
- ChildDef
- Fikir Sanat Atölyesi Çocuk Hakları Merkezi
- Eksi 25 Derneği

Paydaş haritalama tespit yapmanın yanı sıra paydaşlar arası ilişkiselliği, yani aradaki bağlantıları (iletişim, etkileşim, işbirliği vb) da ortaya koyar.³ Bu bağlantıların ne kadar güçlü olduğu veya gelişime açıklığı programı uygulama aşamasında ve dolayısıyla hedeflerinize ulaşmanızda yol gösterici olabilir. Riskleri önceden belirleyerek önlem almak hedef kitlenizdeki veya ulaşmak istediğiniz kız çocukların programdan faydalanma düzeyini etkiler.

ÖRNEK: Paydaş Analizi

Ayrıca paydaş listenizi oluşturup ilişkisellik ve etki analizi ekledikten sonra haritalamayı [Graph Commons](#) kullanarak görselleştirebilir, ilerleyen süreçte değişiklikler yaparak geliştirebilirsiniz.

³ Türkiye Avrupa Vakfı (2017) [Bölgesel Kalkınma Ajanslarına Aktif Katılım Projesi Araç Kiti](#). Sayfa 34-51.

Programlama

 8 ila 12 hafta Her yıl sonu veya başında Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi)

Kız çocuk odaklı bir programa sahip olmak veya mevcut programınızı kız çocuk odaklı hale getirmek için öncelikle nerede, ne durumda olduğunuzu gördünüz, ne yapmak gerektiğini belirlediniz, bu hedefler için nelere ihtiyaç duyduğunuzu ve kimlerle yol alabileceğinize baktınız. Artık sıra varmak istediğiniz yere gidiş yolculuğunu planlama ve bu plan sonucunda kuruluşunuz için kız çocuk odaklı bir program hazırlamaya geldi. Burada, durum tespitinde fark ettiğiniz, vardığınız sonuçlara kulak vererek ve yine katılımcı bir süreç yürüterek ilerlemeye dikkat edilmelidir.

Hatırlayalım! Program belirlenen vizyona nasıl varılacağına dair bir nevi yol haritasıdır. Program, bütünü başarmaya, kurumsal faydaya odaklıdır. Proje yönetimi, yaşam döngüsü belirli bir projeyi zamanında ve bütçe dahilinde bitirmeyi hedeflerken, program yönetimi yaşam döngüsünün amacı devam eden ve kurum için stratejiktir. Özetle, bir proje somut bir çıktı sağlayan belirli, tek bir görev iken, bir program ilgili projelerin koleksiyonudur.⁴

Kuruluşunuzun **“kız çocukların daha iyi ve güvende hissetmesine katkı sağlayacak”** kız çocuk odaklı bir programının olabilmesi veya mevcut veya hazırlanacak program veya programlarını kız çocuk odaklı hale getirmek için genel olarak neler yapılması gerektiğini hazırlık aşamasında - durum ve kapasite analizinde - çıkardınız. Yani tanımlamayı yaptınız. Şimdi sıra bunu program yapısına yerleştirerek tasarımı yapmakta, faaliyetleri ve kaynakları planlamakta.

Programlama aşamasında toplam beş faaliyet önerilir. Bu aşamanın 2 ila 3 ay sürmesi hedeflenir. İhtiyaçlarınıza göre bu süreyi uzatıp kısaltabilirsiniz.

DİKKAT! Planlama ve programlama aşamasında kurumdaki kişilerin (gönüllüler dahil) sahip olduğu farklı uzmanlıklar, deneyimler ve becerilerden ne kadar faydalanılırsa program o kadar gerçekçi, etkili, kuruluş ve kız çocuklar için fayda sağlayan, anlamlı ve sahiplenebilir olur.

1. Adım: Ne yapmalıyız? Önceliklendirme
2. Adım: Hedef - Çıktı - Sonuç Belirleme
3. Adım: Program İzleme ve Değerlendirme Planı

⁴Proje yönetimine dair detaylı bilgi için STGM (2010) [Proje Döngüsü Yönetimi ve Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı Rehberi](#). STGM

1. Adım: Ne Yapmalıyız? Önceliklendirme

 2 hafta Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi) Çalışma grubu

Bu aşamada durum tespiti sonuçlarını da düşünerek kuruluş olarak ne yapmak istediğinize veya ne yapmanız gerektiğine karar vermeniz gerekir:

- Mevcut programı kız çocuk odaklı hale getirmek mi? (Birden fazla program varsa hangisini/hepsini mi?)
- Yeni/ayrı bir kız çocuk odaklı program hazırlamak mı?

Buna karar verirken zamanı ve kaynakları (finansal ve insan) verimli, etkin ve etkili kullanmak için yapılacak işlerin önem ve aciliyet sıralamasının yapılması gerekir.

“Önemli olan nadiren acildir, acil olansa nadiren önemlidir.”

Dwight David Eisenhower

ÖRNEK: Önceliklendirme Matriksi

	ACİL DEĞİL	ACİL
ÖNEMLİ	NE ZAMAN YAPILACAĞINA KARAR VER	HEMEN YAP
ÖNEMLİ DEĞİL	YAPMA	YAPABİLECEK BAŞKA BİRİNE DEVRET

2. Adım: Hedef - Çıktı - Sonuç Belirleme

 4 ila 6 hafta Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi) Çalışma grubu

“İnsan haklarının gerçekleşmesi sıklıkla, bir program döngüsünün ötesindeki uygulamalar da dahil olmak üzere, uygulanması önemli ölçüde uzun bir süreyi içeren büyük bir yapısal dönüşümü gerektirir.”

UNFPA (2010) A Human Rights-Based Approach to Programming. Sayfa 107.

Programın ana hedefi bir nevi bel kemiğidir, programı ayakta tutandır. Gerçekleşen tüm faaliyetler, bu faaliyetlerle elde edilen çıktılar ve atılan tüm adımların sonuçları bu ana hedefin gerçekleşmesi için bir araçtır.

Hatırlayalım! İnsan hakları temelli yaklaşımla hakları her zaman odağa alıyoruz. Kız çocukların özgün ihtiyaçlarını, beklentilerini ve hatta koşullarını bilinçli (bilerek ve isteyerek) ve sistematik (tek seferlik değil, her zaman) bir şekilde tüm çocukların insan haklarını hayata geçirmek için dikkatlice gözetiyoruz.

Programın unsurları şunlardır:

Hedef ► Girdi ► Çıktı ► Sonuç+Etki

Girdiler: Mali ve maddi kaynaklar, insan kaynağıdır.

Çıktılar: Yürütülen faaliyetler sayesinde sunulan hizmet veya somut ürün/nesnedir.

Sonuçlar: Sunulan hizmetin veya somut ürünün kısa ve orta vadede haklara erişim ve kapasite geliştirme açısından yaratacağı değişimdir.

Etki: Sunulan hizmetin veya somut ürünün uzun dönemde yaratacağı toplumsal değişimdir.

Ölçülebilir ve doğrulanabilir hedefler tanımlamak için SMART (Specific-Measurable-Accepted-Realistic-Timely) kriterlerin kullanılmasını öneriyoruz.

S - SPESİFİK: Hedef kesin ve net bir şekilde tanımlanmalı.

M - ÖLÇÜLEBİLİR: Hedef ölçülebilir durumda olmalı.

A - ULAŞILABİLİR: Hedef, alıcılar tarafından kabul görür olmalı.

R - UYGUN, İLGİLİ: Hedef, ulaşılabilir yani makul olmalı.

T - ZAMANA BAĞLI: Hedefin takvimi, başı ve sonu net olmalı.

ÖRNEK: Kız Çocuk Odaklı Program - Save the Children

Save the Children - School Health and Nutrition (SHN) Program (Okul Sağlığı ve Beslenme Programı) okul çağındaki çocukların sağlık ve beslenmelerini, bunlarla ilgili davranış ve becerilerini, dolayısıyla okula katılımlarını ve eğitim çıktılarını iyileştirmeyi amaçlar. SHN faaliyetleri aynı zamanda en kırılgan ve yoksun olanlar da dahil olmak üzere okul dışındaki çocukları da kapsar. Save the Children, kız çocukların eşit bir eğitim almaları için hem yeni zorluklarla

hem de fırsatlarla karşı karşıya olduğunu tespit ederek Menstrüel Hijyen Yönetimini (MHM) SHN Programı kapsamına almış. Böylelikle okullarda kız ve erkek çocukların hizmetlere, güvenli, kolaylaştırıcı bir öğrenme ortamına, beceriye dayalı öğrenmeye, topluluk ve politika desteğine erişmelerini sağlamayı amaçlamıştır.

ÖRNEK: Engellilik Odaklı Program - UNICEF

UNICEF programları, insani krizler ve kırılgan ortamlar da dahil olmak üzere, öncelikle engelli çocukların ve bakım verenlerinin hizmetlere ve fırsatlara erişiminin sağlanmasını hedeflemektedir. Engelli çocukların, yaşadıkları topluma başkalarıyla tam ve eşit bir şekilde katılımını kolaylaştırmak için yardımcı cihazların sağlanmasını ve erişilebilirliğini teşvik etmektedir. UNICEF programları, hedeflenen önlemlerin yanı sıra engelli çocukların kapsayıcı, engelsiz hizmetlere ve desteğe -birinci basamak sağlık hizmetleri, erken çocukluk gelişimi (ECD), eğitim ve çocuk koruma hizmetlerine, erişilebilir su ve sanitasyon (WASH) tesislerine- erişebilmelerini sağlamak için ikili bir yaklaşım benimsemektedir.

DİKKAT! Hazırlık aşamasında durum tespiti yapılırken hedef kitlenizdeki kız çocukların ihtiyaçları ve onları destekleyici yöntemlerin, koşulların veya çözümlerin neler olduğunun belirlenmesinde anlamlı bir çocuk katılımının sağlanması gerektiği gibi burada, yani programlama aşamasında hedef belirlerken de kuruluş içi katılımcı bir süreç yönetiminin yanı sıra hedef kitlenizdeki veya faydalanıcı hem oğlan hem de kız çocukların görüşlerinin alınması önemlidir.

3. Adım: Program İzleme ve Değerlendirme Planı

 2 ila 4 hafta

 Masabaşı, toplantı (yüz yüze ve/veya çevrimiçi)

 Çalışma grubu

Her programın bağımsız/tarafsız bir şekilde takip edilmesi, mümkünse göstergelerle izlenerek hem sürecin hem sonucun değerlendirilmesi önemlidir. Böylelikle planlanan ve önerilen maddelerin işe yarayıp yaramadığı, ne kadar yaradığı tespit edilebilir, gelişim belgelenir ve özellikle katılımçılık ve hesap verebilirlik sağlanır. Programı uygularken hem programı yürütenlerin hem de programdan faydalananların "kullanıcı deneyimini" aktarmasını sağlayan yöntemler (görüşmeler, bildirim mekânizmaları, bilgi toplama faaliyetleri vb) kullanmak izleme çalışmasını kolaylaştırır.

Tabii bu izleme ve değerlendirmenin nasıl, ne zaman, hangi araçlar veya yöntemlerle yapılacağını baştan, yani programı uygulamaya başlamadan planlamak gerekir. İzleme ve Değerlendirme Planı'nı hazırlarken yönetim, çalışanlar ve gönüllülerle aşağıdaki sorular üzerine birlikte tartışma yürütebilir veya bireysel ya da grup halinde görüşmeler yaparak notlarınızı birleştirebilirsiniz.

- Programın kapsamı en fazla risk altındaki kızları hedefliyor ve onlara ulaşıyor mu?
- Program kapsamı dışında müdahaleler, ek eylemler/faaliyetler gerekiyor mu veya yapılıyor mu?
- Programlanan faaliyetlerin uygulanma kalitesi yeterli mi? Değilse neden?
- Programın etkili uygulanmasının önünde herhangi bir engel var mı, varsa bunlar nelerdir?
- Uygulama aşamasında ne işe yarıyor-ne yaramıyor, ne çalışıyor-ne çalışmıyor?
- Belirlenen hedeflere ulaşıyor mu? Geciken, ertelenen veya ulaşılamayan hedefler var mı, varsa neden ulaşılamıyor?
- Programın sürdürülebilir olması nasıl sağlanacak/sağlanıyor?
- Geniş ölçekte uygulanması gereken kilit başarılı ve tekrarlanabilir uygulamalar/faaliyetler nelerdir?
- Ele alınması gereken boşluklar, zorluklar ve sorunlar nelerdir?

Unutmayalım! Program izleme ve değerlendirme, programın etki analizi değildir. Daha önce vurgulandığı üzere:

Sonuçlar: Sunulan hizmetin veya somut ürünün kısa ve orta vadede haklara erişim ve kapasite geliştirme açısından yaratacağı değişimdir.

Etki: Sunulan hizmetin veya somut ürünün uzun dönemde yaratacağı toplumsal değişimdir. Programı yakından ve düzenli izleme ve ara değerlendirmelerle gözden geçirmek, hedefe ulaşıp ulaşılamayacağı, riskler ve bunlara dair çözüm ve daha iyi, verimli, etkili, gerçekçi neler yapılabileceği öngörüsünü sunar. Program İzleme ve Değerlendirme Planı, programı iyileştirme ve geliştirme için fırsat da sağlar. Bu nedenle programı tasarlarırken izleme ve değerlendirmenin nasıl ve kim(ler) tarafından ne zaman yapılacağına dair planlamanın da yapılması gerekir.

PROGRAMLAMA YAPARKEN VE PROGRAMI UYGULARKEN UNUTMA!

Kültürel gerçeklikleri görmezden ve karşı gelmeden, bilin.

İnsan haklarının uzak/yabancı bir kavram olmadığını gösterin.

İçinde bulunduğunuz durumda yapabileceğinizin en iyisini yapın, denemeye devam edin.

Sabırlı olun, değişime doğru aşamalı olarak ilerleyin.

SUNA'NIN KIZLARI

www.sunaninkizlari.org

[f /Sunanın-Kızları](#)

[@/sunaninkizlari](#)

[X /sunaninkizlari](#)

[in /sunaninkizlari](#)

[Suna'nın Kızları](#)